

Ben je boos,
pluk een roos,
zet hem op je hoed,
dan is het morgen weer goed!

Tijdens de werkles gaat u met een groepje van vijf à zes kleuters aan een groepstafel zitten. U vraagt aan die kinderen of ze eens heel boos kunnen kijken. En een heel vrolijk gezicht trekken? En verdrietig, of verbaasd? Daarna is één kind aan de beurt om 'een gezicht te trekken' en mogen de anderen raden welke stemming door het kind wordt uitgedrukt. Vervolgens laat u foto's zien en vertellen de kinderen welke stemming ze op de foto herkennen.

Vraag aan de kinderen hoe je kunt merken (zien) dat iemand boos is. Denk aan: hard roepen, mopperen, met de deuren slaan, fiets neergooien, schoppen, enzovoort. Allemaal dingen die te maken hebben met boos zijn, vaak met ruziesituaties. Vraag de kinderen of ze om de beurt eens kunnen vertellen over een ruzie die ze hadden (hebben). Ruzie met een vriendje, met hun papa of mama of met de juf op school. Probeer erachter te komen of ze zich iets over de ontstaansgeschiedenis van die ruzie kunnen herinneren:

Waarom kreeg je die ruzie?

Wat deed je toen?

Wat gebeurde er daarna?

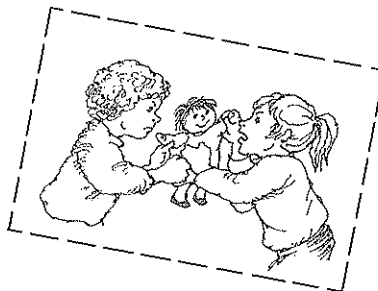
Je werd boos, omdat...

Geef de oudste kinderen hierna doblad W9 en laat hen serie A uitknippen. Praat even over wat ze zien en vertel dat de plaatjes een verhaaltje vormen als ze in de juiste volgorde gelegd zijn. Laat de kinderen spelenderwijs ontdekken hoe die volgorde is. Doe hetzelfde met serie B. De plaatjes beelden het ontstaan van een ruzie uit. Laat de kinderen tevens verwoorden waarom zo'n ruzie kan ontstaan. Ze kunnen dat aan u vertellen, maar net zo goed aan elkaar.

Voor jongste kleuters is er doblad W10. Deze kinderen kunnen steeds twee dezelfde gezichtjes dezelfde kleur geven. Ook kunnen ze de plaatjes uitknippen en gelijke gezichtjes bij elkaar zoeken of naast elkaar opplakken.

Variatie

De kinderen zijn verdeeld in groepjes. Elk kind heeft een serie van vier losgeknipte plaatjes (van serie A of B) en een strook papier die lang genoeg is om alle vier de plaatjes naast elkaar op te leggen. Geef elk groepje een dobbelsteen en laat de kinderen om de beurt gooien. Wie één gooit mag een plaatje van zijn/haar serie leggen. Wie heeft het eerst zijn verhaal compleet?

Situatie

Werkles

Bedoeling

Rangschikken van gebeurtenissen en processen (15.2.2). Gevoelens uiten en gedachten weergeven (17.2.1).

Zich inleven in gevoelens en gedachten van anderen en hiermee rekening houden (17.2.4).

Doelbladen W9 en W10

Materiaal

Foto's (zie 'Organisatie').

Voor oudste kleuters doblad W9 en voor jongste kleuters doblad W10.

Scharen, kleurpotloden, eventueel dobbelsteen en stroken bij doblad (oudste kleuters).

Organisatie

Vraag een ouder die in het bezit is van een fototoestel met telens om eens een middag op school 'gezichten' te fotograferen. Boze, blij, verbaasde, verdrietige kinderen genoeg rondom de zandbak! Ga met een groepje aan de slag als de rest van de groep even zonder u kan. Afhankelijk van uw groep kan dit gebeuren aan het begin van of wat later in de werkles.

Leerlijn

☐ Groep 1.

☐ Groep 2.

Observatie/evaluatie

Kunnen de kinderen een fout toegeven?

Zijn ze in staat te praten over die emotie?

Begrijpen ze de reactie van de ander?

Een groot mens is boos op je. Je hebt iets gedaan wat niet mag, maar je hebt het helemaal niet expres gedaan. Het was helemaal je bedoeling niet. Je hebt er spijt van. Toch blijft de ander boos. Verwarrende gevoelens voor een kind. U gaat hierover met de kinderen praten naar aanleiding van een verhaal.

Een hele poos geleden was ik net zo groot als jullie nu zijn. Vaak was ik erg lief, net als jullie. Maar soms was ik echt stout. Net als jullie. Het verhaal dat ik nu ga vertellen, is echt gebeurd. Het gaat over mij, toen ik een keer ondeugend was. Toen ik vijf jaar was, mocht ik bij oma logeren. Oma had een grote tuin met een kippenhok achterin. Ik wilde wel eens weten of ik op het kippenhok kon klimmen en wat ik dan allemaal zou kunnen zien, zo hoog. Ik probeerde het. Ik zette mijn voet op een balkje en trok mezelf omhoog. De kippen begonnen heel zenuwachtig op en neer te rennen en kakelden luid. Het lukte me om op het dak van het kippenhok te komen. Ik probeerde erover te lopen. Maar opeens... zakte ik naar beneden. Allebei mijn benen bungelden boven de bange kippen. Ik zakte gelukkig niet helemaal door het dak, maar er zat wel een groot gat in. Toen moest ik natuurlijk aan oma gaan vertellen wat er gebeurd was. Oma was heel erg boos op me. Ze zei dat ik de kippen niet zo bang mocht maken en dat ik niet had mogen klimmen en dat het dak nu weer gemaakt moest worden. Ik had oma nog nooit eerder zo boos gezien. Maar ik had het dak toch niet expres kapot gemaakt? Het was toch een ongelukje?

Na het verhaal probeert u de kinderen over soortgelijke ervaringen te laten vertellen:

Wie hebben grote mensen ook wel eens heel erg boos gemaakt?

Wat had je toen gedaan? Waarom?

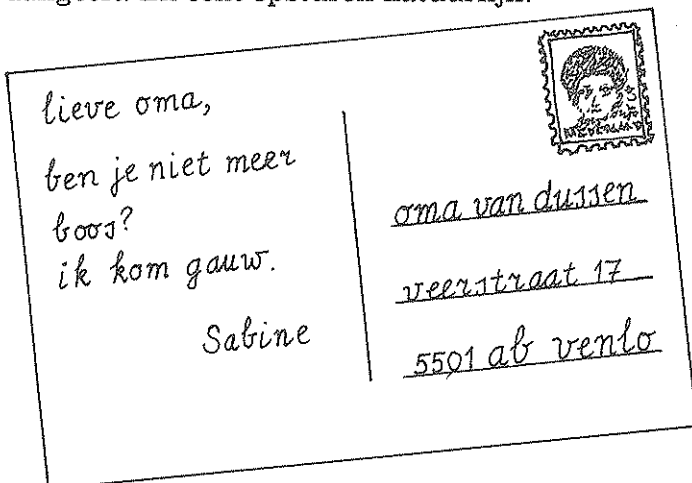
Deed je het expres, was het je bedoeling?

Wat zeiden de grote mensen tegen je? En jij?

Wat dacht jij toen zelf?

Hebben jullie het weer goedgeemaakt?

Na het gesprek stelt u voor dat ieder kind dat onlangs zo'n onprettige aanvaring met een volwassene heeft gehad een ansichtkaart gaat maken. Een tekening of een plakwerkje voor papa of mama of oma of een ander. U schrijft er een tekst op die het kind aangeeft. En echt opsturen natuurlijk!

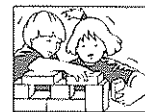

De kinderen die niet zoiets hebben meegemaakt, maken een tekening van het verhaal dat u verteld hebt.

Situatie

Kring

Werkles

Bedoeling

Gevoelens uiten en gedachten weergeven (17.2.1).

Kennis nemen van elkaars gevoelens en gedachten en er-voor openstaan (17.2.2).

Materiaal

Stevig papier op ansichtkaart-formaat, kleurpotloden, krijtjes, stiften.

Postzegels.

Organisatie

Het beschreven verhaal is bedoeld als voorbeeld. Als u zelf een vergelijkbaar verhaal weet, is dat nog beter.

De duur van de activiteit zal afhangen van de inbreng van de kinderen; blijft u wel doorvragen en zoveel mogelijk kinderen erbij betrekken.

Als u een keer boos bent op de kinderen omdat zij, per ongeluk, iets stouts gedaan hebben, hebt u een goede aanleiding voor deze activiteit.

Leerlijn

☐ Groep 1.

☐ Groep 2.

Observatie/evaluatie

Worden de kinderen echt geboeid door uw verhaal?

Lukt het hun om over hun eigen ervaringen te praten?

Kunnen ze zich verplaatsen in degene die boos is geworden?

In het idee *Ben je boos, pluk een roos* hebben de kinderen ervaren hoe je eruitziet, als je boos bent. We sluiten daar nu bij aan, maar denken dan vooral aan dieren. Een groepje kinderen zit aan een grote tafel met de uitgeknipte plaatjes van een of beide doebladen voor zich. De spelleider (in het begin bent u dat zelf) zit met dezelfde plaatjes een paar meter van het groepje af. Een kind dat de beurt heeft, krijgt van de spelleider een plaatje en beeldt dit volgens afgesproken spelregels uit. De andere spelers zoeken in hun serie naar het juiste plaatje en steken dat omhoog. Het spel kan op verschillende manieren worden gespeeld.

De plaatjes alleen met gebaren (mimisch) proberen uit te beelden (wel heel bekende dieren nemen).

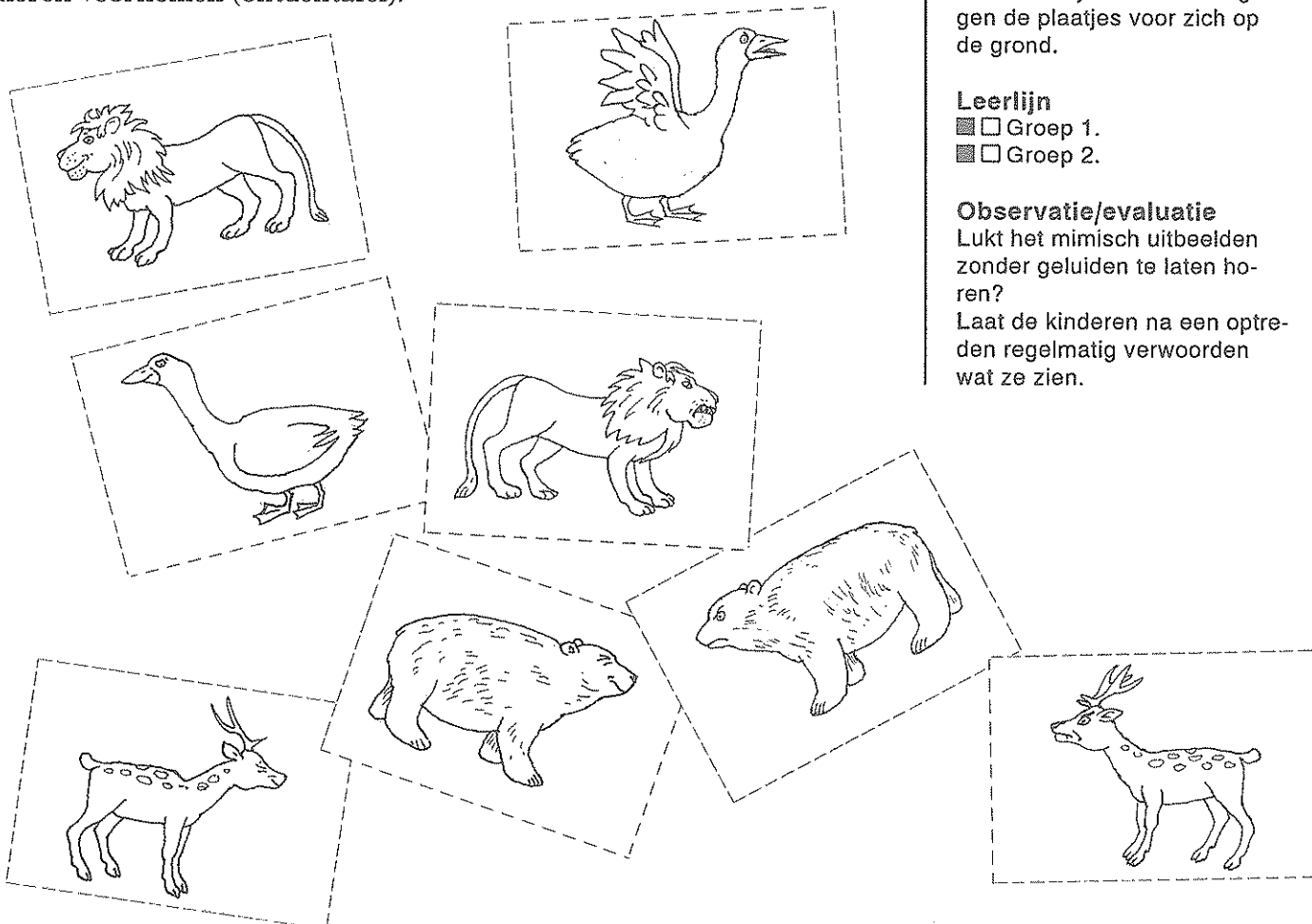
De plaatjes uitbeelden met gebaren én geluiden.

Alleen de boze dieren, alleen de tevreden dieren of beide uit laten beelden.

Laat de kinderen verwoorden hoe je kunt zien dat een dier tevreden of boos is: haren rechtop, tanden laten zien, grommen, wild bewegen, enzovoort.

Variatie

Het juiste plaatje laten opzoeken, niet door het uit te beelden, maar door het in zinnen te omschrijven zonder het dier te benoemen. Bijvoorbeeld: ik heb sterke benen, ik heb ijzers onder mijn voeten en ik ben boos omdat ik een klap met de zweep krijg. Zulke omschrijvingen zult u in het begin misschien zelf moeten geven. Laat plaatmateriaal zien (kleurendruk) waarop 'boze' en 'tevreden' dieren voorkomen (ontdektafel).

Situatie

Werkles

Kring

Bedoeling

Ervaringen en kennis opdoen met en van dieren (16.4).

Onderscheiden van hoofdgroepen van dieren (letten op uiterlijk) (16.4.3).

Gevoelens uiten en gedachten weergeven (17.2.1).

Doebladen W11 en W12

Materiaal

Plaatmateriaal met 'boze' en 'tevreden' dieren voor ontdektafel.

Kleurpotloden of stiften, schaar.

Organisatie

Kleine groep rond een grote werktafel, terwijl de spelleider apart zit.

Wanneer u dit spel met de grote groep speelt, zet u de kinderen in hoefijzervorm. Ze leggen de plaatjes voor zich op de grond.

Leerlijn

■ □ Groep 1.

■ □ Groep 2.

Observatie/evaluatie

Lukt het mimisch uitbeelden zonder geluiden te laten horen?

Laat de kinderen na een optreden regelmatig verwoorden wat ze zien.

U vertelt een verhaal over een hond die door zijn baasje goed verzorgd wordt. Hij krijgt altijd genoeg te eten, er wordt met hem gespeeld en gewandeld. Toch wordt de hond op een dag erg boos! Hij blaft de hele tijd, wil niet eten en als zijn baasje met hem wil wandelen, lijkt het wel of het dier hem wil bijten!

Hier stopt u het verhaal. U begint een gesprek met de kleuters rond de volgende vragen:

Waarom denk je dat de hond zo boos was?

Hoe kun je dat merken?

Wat kun je aan die boosheid doen?

Hoe denk je dat het verhaal afloopt?

U vertelt het verhaal nu verder: Als het baasje met de hond wil gaan wandelen, moet hij een riem om. Juist dan begint het dier ontzettend te blaffen. Een poosje geleden heeft hij een flinke ruzie gehad met de kat van de burens. Daarbij heeft hij een diepe schram in zijn nek opgelopen. Het doet natuurlijk veel pijn als de riem aan moet. Daarom werd de hond zo boos! Na een bezoek aan de dierenarts loopt alles toch nog goed af.

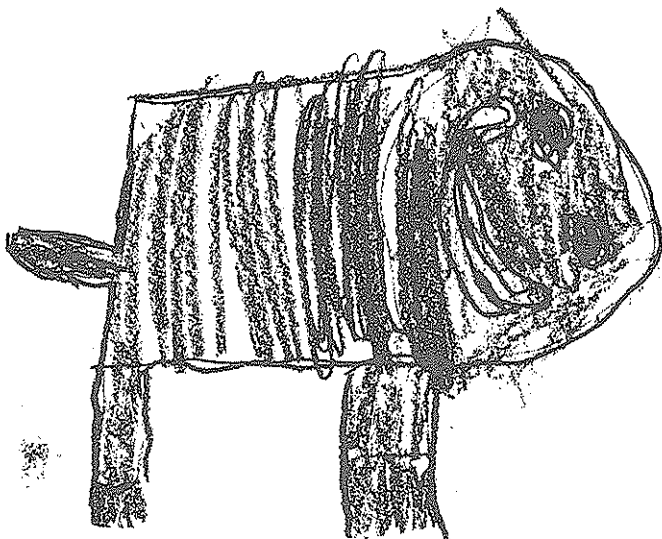
De kinderen hebben nu gehoord dat dieren (net als mensen) ruzie met elkaar maken en daarbij flink tekeergaan. Maar ook dat ze boos kunnen zijn, als ze pijn hebben. U inventariseert met de kleuters waarom een dier nog meer boos kan zijn: honger/dorst hebben, plagen/vijand, opgesloten zitten en zelfs bang zijn. U legt ook een relatie naar de ervaringen van de kinderen met vragen als: Is jouw hond ook wel eens boos? Waarom? Wat doet hij dan? Hoe maakt jouw poes ruzie? Wat voor geluid maakt ze dan?

Als afsluiting laat u de kinderen geluiden raden. U maakt het geluid van een dier; de kinderen raden welk dier dat is. Daarna maakt u geluiden van boze dieren en raden de kinderen weer. Ook kunnen de kinderen raden welke dierengeluiden andere kinderen nabootsen.

Was dat dier boos of juist niet?

Variatie

U laat de kinderen geen dierengeluiden maken, maar het gedrag van blij/tevreden dieren nabootsen: kwispelen, snorren, likken, springen. En als ze boos zijn?

Situatie

Kring

Bedoeling

Ervaringen en kennis opdoen met en van dieren (16.4).

Leerlijn

☒ Groep 1.

☐ Groep 2.

Observatie/evaluatie

Wie kan ervaringen verwoorden met ruzies bij eigen huisdieren?

Wie kan de dierengeluiden herkennen?

In de kring vertelt u een dag uit het leven van Banut in zes scènes. Telkens bespreekt u met de kinderen een oplossing (weer goedmaken) voor de (bijna-)ruzie. U vindt daarvoor steeds een suggestie aangereikt in de volgende situatieschetsen.

1 De dag begint. Banut wil andere kleren aantrekken dan haar vader wil. Bovendien vindt vader dat ze veel te traag eet aan het ontbijt. Na enig gekibbel eet Banut wat sneller en mag ze haar kleren aanhouden. (Met een flinke pakkerd wordt alles weer goed en gaat Banut blij op weg naar school.)

2 Op weg naar school. Banut wordt door andere kinderen geplaagd. Ze lachen haar uit, omdat ze een rode jas aan heeft. Banut wordt natuurlijk boos. (Een voorbijganger grijpt in en zorgt ervoor dat de kinderen rustig doorlopen naar school.)

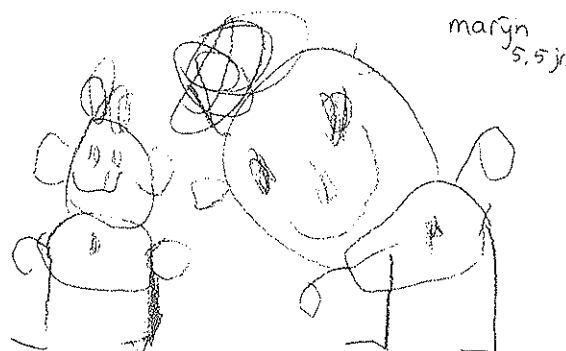
3 In de klas. In de bouwhoek wordt een groot bouwsel gemaakt. Banut doet dat samen met een vriendinnetje. Opeens komt er een klasgenootje aan die alles omver wil gooien. (Juf grijpt in en herstelt de vrede.)

4 Op het schoolplein. Er zit al heel lang een jongetje in de kar. Banut wil er nu eindelijk ook wel eens in. Ze probeert de jongen eruit te duwen. Dat loopt niet goed af. Het jongetje geeft niet toe. (Om de beurt in de kar en om de beurt trekken.)

5 In de buurt na schooltijd. Er wordt een heel leuk spelletje gespeeld. Een vriendje van Banut wil ook graag meedoen. De anderen vinden dat niet goed. Banut vindt dat erg flauw. De andere kinderen gaan ook nog oneerlijk spelen. Banut wordt het beu! (Met een paar andere vriendjes wordt een nieuw spelletje begonnen.)

6 Weer thuis. Aan tafel bekvechten Banut en haar broertjes over wie met de afwas moet helpen. (De ouders treden op als scheidsrechter.)

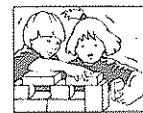
Bij elke ruzie of onenigheid wordt een oplossing gevonden. Van belang is dat u bij de oplossingen ook ingaat op de noodzaak van bemiddelen. Na het bespreken van de scènes geeft u een verwerkingsopdracht. Deze opdracht wordt in groepjes uitgevoerd. Er zijn zes situaties waarin een ruzie kan voorkomen. Elke groep gaat op een groot vel papier met behulp van potlood, krijt of verf één scène uitbeelden. Elke groep krijgt een andere situatie. In het groepje worden de taken verdeeld: Wie maakt welke persoon? Hoe ziet die eruit? Wat is er allemaal te zien? Wie schildert, tekent wat? Welke kleuren zullen we gebruiken? Natuurlijk 'showen' de kinderen alle getekende en geverfde scènes!

Situatie

Kring

Werkles

Bedoeling

Gevoelens uiten en gedachten weergeven (17.2.1).
Mondigheid, zelfvertrouwen en assertiviteit (18.4).

Materiaal

Teken- en verfspullen.
Grote vellen papier.

Leerlijn

- ☐ Groep 1.
- ☒ Groep 2.

Observatie/evaluatie

Houden de kinderen bij het geven van de oplossingen rekening met beide partijen?
Vertellen de kinderen spontaan over hun eigen belevenissen op de verschillende plekken?
Werken de kinderen goed samen bij de verwerkingsopdracht? Houden ze rekening met elkaar?

Zeg wat denk je, zou het mogen,
van dat blauwe op mijn ogen,
van dat rode op mijn mond,
en mijn wangen vol met poeder;
zou dat mogen van mijn moeder?
o wat valt daar op de grond?
lippenstift, poederdoos,
alles vies, moeder boos!

Uit: Nannie Kuiper, *Dag hobbelpaard* (Leopold, Den Haag).

Ruzies, boze buien, conflicten... het weer goedmaken hoort erbij. U gaat met een andere volwassene (ouder? stagiaire?) korte toneelstukjes spelen voor de kinderen. De scènes hebt u van tevoren bedacht. In elke scène ontstaat ruzie of ergernis, of is iemand flink boos. U neemt het voorval uit het versje en daarna een selectie uit de volgende situaties:

Iemand zet de radio of tv. heel hard aan. Een ander doet hem uit, de eerste zet hem weer aan.

Een kind is met de fiets te ver van huis gegaan en een van de ouders is behoorlijk boos.

Iemand zoekt een sleutel, maar kan die niet vinden. Hij verdenkt een ander ervan de sleutel verstopt te hebben.

Twee kinderen slapen op dezelfde kamer; de een ligt te zingen, waardoor de ander niet kan slapen.

Thuis heeft een kind een kunstig bouwwerk gemaakt van lego. Maar het bouwsel wordt kapot gemaakt door het kleine zusje.

Je wordt uitgescholden voor 'Turk augurk met je ouwe jurk' en begint erop te slaan.

Een man wordt boos op een andere man die zijn hond uitlaat; hij heeft net in de hondepoep getrapt.

Na ieder toneelstukje vraagt u hoe de kinderen denken dat zij het weer goed zouden maken. Wat voor oplossingen zijn er allemaal te bedenken? Wat vinden we minder goede oplossingen en wat hele goede? Bij elke scène wordt de afloop die de meesten positief vinden, uitgespeeld. Een van de rollen kan natuurlijk ook door een kind worden gespeeld.

Situatie

Spelles

Bedoeling

Kennis nemen van elkaars gevoelens en gedachten en ervoor openstaan (17.2.2). Zich inleven in gevoelens en gedachten van anderen en hiermee rekening houden (17.2.4).

Materiaal

Rekwisieten die u zelf nodig acht.

Organisatie

U hebt een andere volwassene nodig die de scènes met u speelt.

Leerlijn

- ☐ Groep 1.
- ☒ Groep 2.

Observatie/evaluatie

Komen de kinderen met veel alternatieve oplossingen?

Hoe wordt de beste daaruit gekozen?

Blijkt die oplossing ook nog zo goed te zijn, als ze wordt uitgespeeld?